

Бальоха А.С. Природознавча компетентність як складова професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів // Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі : [матеріали III Міжнародного конгресу]. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – С. 138-139.

ПРИРОДОЗНАВЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Бальоха Альона Сергіївна
Херсонський державний університет, Україна

Анотація. Розкрито значення природознавчої компетентності майбутніх учителів початкової школи як складової професійної підготовки. Визначено суть та обґрунтовано зміст природознавчих компетенцій.

Ключові слова: компетенція, компетентність, майбутній вчитель початкових класів, природознавча компетентність.

Опанування майбутніми вчителями початкових класів дисциплін природничо-наукової підготовки спрямоване на формування у них природознавчої компетентності, яку ми розглядаємо як складову професійної компетентності. Під природознавчою компетентністю вчителя початкових класів розуміємо інтегровану якість особистості, яка проявляється у здатності здійснювати діяльність, основу на знаннях, уміннях, навичках, цінностях і досвіді, яких набули майбутні фахівці в процесі навчання природничим дисциплінам, особистісному ставленні до діяльності і предмету діяльності.

Сучасний підхід до професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів полягає у тому, щоб сприяти формуванню компетентної та творчої особистості на основі засвоєння студентами необхідного обсягу теоретичних природничо-наукових знань (астрономічних, географічних, ботанічних, зоологічних, екологічних, анатомічних, фізіологічних, гігієнічних) та оволодіння практичними вміннями і навичками, які необхідні майбутньому фахівцю для викладання курсу «Природознавство» в початкових класах, здійснення екологічного виховання молодших школярів, для збереження здоров'я та підтримання їх високої працездатності, розуміння особливостей психології дитини, розвитку її здібностей та якостей, здійснення особистісно-орієнтованого навчання і виховання молоді.

Природознавча компетентність вчителя початкових класів передбачає наступні компетенції: світоглядно-ціннісна,

дослідницько-пошукова, інтелектуальна, інформаційна, комунікативна, організаційна.

Світоглядно-ціннісна компетенція включає в себе:

здатність розуміти значущість природничо-наукових знань у навчально-виховній роботі вчителя початкових класів, у власному розвитку, у житті людини;

уміння вибирати цілі для своїх дій, приймати рішення;

здатність відповідати за стан довкілля, підпорядковувати всі види своєї діяльності вимогам раціонального природокористування, співвідносити власну поведінку у навколишньому середовищі із мораллю і нормами права в суспільстві.

Дослідницько-пошукова передбачає:

уміння користуватись методами наукового пізнання з метою вивчення об'єктів та явищ природи, дотримання правил гігієни при організації навчально-виховного процесу;

здатність бачити, розуміти, пізнавати, спостерігати та досліджувати явища та об'єкти природи, закономірності функціонування та розвитку геосфер та живих систем Землі (організмів грибів, дроб'янок, рослин, тварин, людини, їх угруповань, біогеоценозів, біосфери);

уміння діяти в нестандартних ситуаціях, висувати гіпотези, розв'язувати проблеми евристичними методами.

Інтелектуальна компетенція передбачає оволодіння системою знань:

географічних та астрономічних – про загальну характеристику Землі як планети, її внутрішню будову, особливості будови геосфер (атмосфери, гідросфери, літосфери, біосфери), природу рідного краю;

ботанічних та зоологічних – про анатомічну будову, морфологічні особливості, класифікацію та різноманітність, закономірності взаємодії, особливості поширення живих організмів, їхнє значення у біосфері та житті людини, необхідність їх раціонального використання і охорони;

анатомічних, фізіологічних та гігієнічних – про основні закономірності росту й розвитку дитячого організму, особливості будови і життєдіяльності організму людини в різні вікові періоди; гігієнічні принципи побудови навчально-виховного процесу в школі, гігієнічні вимоги до середовища існування дитини, основи гігієнічного виховання молодших школярів;

екологічних – про причини виникнення, масштаби, можливі трагічні наслідки та шляхи подолання сучасної кризи у взаємовідносинах між людським суспільством та навколишнім природнім середовищем, функціонування екологічних систем, взаємозв'язки між живими організмами, їх угрупованнями та навколишнім середовищем;

вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, узагальнювати природні явища та об'єкти, вміння застосовувати теоретичні знання на практиці.

Інформаційна компетенція включає в себе:

уміння самостійного пошуку, відбору природничо-наукової інформації з використанням в якості джерела знань різних друкованих і електронних документів, інформаційних технологій;

володіння методами аналітико-синтетичної обробки інформації та самостійного вивчення навчального матеріалу.

Комунікативна компетенція включає вміння брати участь в наукових заходах, доводити свою точку зору, будувати розповідь про об'єкти та явища природи, вміння слухати інших та задавати запитання.

Організаційна компетенція передбачає вміння планувати свою роботу, ставити цілі, оцінювати результати діяльності.

У зв'язку з цим, виділяються такі структурні компоненти природничо-наукової компетенції майбутнього вчителя початкових класів:

мотиваційно-ціннісний компонент, який передбачає потребу майбутнього вчителя у вдосконаленні природничо-наукових знань, прагнення до самоосвіти; розуміння необхідності, значущості цих знань у житті людини і в професійній діяльності вчителя; стійкий інтерес до пізнання об'єктів та явищ природи; емоційно-ціннісне ставлення до природи;

когнітивний компонент, який характеризується об'ємом природничо-наукових знань, їх системністю, глибиною, міцністю, усвідомленістю;

операційно-діяльнісний компонент, який передбачає сукупність умінь і навичок, які формуються у процесі вивчення природничо-наукових дисциплін;

рефлексивний компонент передбачає усвідомлення, аналіз власного досвіду і результатів своєї діяльності.

Наші подальші дослідження будуть спрямовані саме на створення оптимального та ефективного середовища у ВНЗ для формування природознавчої компетентності майбутніх вчителів початкових класів.

Література:

1. Паламарчук Л.Б. Формування педагогічної компетентності вчителя географії в умовах змін освітнього і культурного середовища: теорія і методика // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії: Зб. наук. праць. – К.: Ін-т передових технологій. – 2009. – Вип.9. – С. 184-190.

2. Пометун О.І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с

3. Шарко В.Д. Інформатична компетентність як складова професійної компетентності вчителя // Інформаційні технології в освіті: Збірник наукових праць. Випуск 6. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2010.